

AZERBAYCAN

Mehmet Emin Resulzade'nin
100. Doğum Yılı Özel Sayısı

TÜRK KÜLTÜR DERGİSİ

REVUE PÉRIODIQUE DES TURCS D'AZERBAÏDJAN
TURKISH CULTURAL PERIODICAL
OF AZERBAÏDJANIAN TURCS

SAYI : 247
YIL : 33

Mehmet Emin Resulzade
(31. Ocak 1884 — 6. Mart 1955)

M. Emin Resulzade 31. Ocak 1884 yılında Bakü'de doğdu. Ruhani bir aileye mensup du Babur Hacı Ali Ekber, annesi Zinet hanımdı.

İlk tahsilini ve millî terbiyesini aile muhtelî içinde aldı. Sonra kaydolduğu Bakü tekekk okulunu yarıda bırakarak zamanın politik hareketlerine katılmak üzere maskeat hayatına atıldı. İlk makalesini 1903 de «Şark-i Rus» gazetesinde yazdı. Daha sonra sırasıyla Albey Hüseyinzade'nin «Hayat» ve «Füyuzat» Ağa oğlu Ahmet beyin «İrsad» ve Terakki» gazete ve dergilerinde davasını savundu. 1905-1908 yılları arasında bizzat «Tekâmül» ve «Yoldaş» gazetelerini çıkardı. 1908 lerde İranda başgösteren meşrutiyet hareketine katıldı. Orada «İran» Nev» (yeni İrân) adlı günlük bir gazete neşretti. 1911 de İrân'ı terk mecbur edildi. Oradan İstanbul'a gelerek Türk ocakları çalışmalarına katıldı ve «Türk yurdu» Dergisinde çeşitli yazılar yazdı. Daha sonra Bakü'ye döndü. 1915 - 1917 yılları arasında, Azerbaycan'ın millî ve istiklâli yayın organı olan «Açık Söz» gazetesini çıkardı.

1917 tarihinde, Millî Azerbaycan Musavat Halk Partisi Genel başkanlığına seçildi. Aynı yıl Bakü'de toplanan «Kafkas İslâm kongresinde» ve Moskova'da yapılan «Rusya müslümanlarının kongresinde», Kafkasya'nın ve Azerbaycan'ın Rusyadan ayrılmasını ve Azerbaycan Cumhuriyeti'nin teşkilini savundu.

28. Mayıs 1918'de «Millî Azerbaycan Şurası Başkanı» sıfatıyla Azerbaycan istiklâlini ilân etti.

27. Nisan 1920'de Bolşevik Rus ordularının, Azerbaycan'ı istilâsı üzerine yakalanarak Bakü Çeka hapishanesine atıldı ve bizzat Stalin'in müdahalesiyle Moskova'ya götürülerek nezarete alındı.

1922 yılında Finlandiya'ya kaçmayı başaran M. Emin bey, aynı yıl İstanbul'a geldi ve yeniden yayın hayatına başladı. Aynı yıl, kızıl emperyalizmin metodlarını ve istilâat rejimini anlatan «Azerbaycan Cumhuriyeti keyfiyeti Teşekkülü ve Şimdiki vaziyeti» adlı kitabını yazdı. Sırasıyla «yeni Kafkasya» (1923 - 1928), «Azeri Türk» (1928 - 1929) ve «Odüyurt» (1929 - 1931) Dergilerini yayınladı.

Diplomatik bazı sebepler sonunda 1931 yılında arkadaşlarıyla birlikte İstanbul'u terkeden M. Emin Resulzade, faaliyetlerini Avrupa'ya intikal ettirdi ve 1932 yılından itibaren Varşova'ya yerleşti. 1932 - 1934 yılları arasında «İstiklâl» 1934 - 1939 yılları arasında da «Kurtuluş» dergilerini çıkararak Millî Azerbaycan davasının daha çok yayılmasına çalıştı. Bu arada Paris'de çıkan «Promete» (1929 - 1939) - Rusya mahkûmu milletlerin müsterek yayın organı - Dergisinde devamlı yazılar yazdı.

Ayrıca, 1934 yılında «Kafkasya konfederasyonu mütâde» nı imzaladı.

Polonya'nın istilâsı üzerine 1939'da Romanya'nın Başkenti Bükreşe geçen M. Emin bey, 1942 yılında Azerbaycan Cumhuriyeti'nin mukadderatı hususunda Nazi Almanyası ile müzakerelerde bulundu isede sonuç alamadı.

Bolşevik Rus Ordularının Bükreş'e yaklaşmaları üzerine önce Merkez Almanya'ya, oradanda 24 Nisan 1945 de Amerikan işgal bölgesine geçen Resulzade, 1947 Eylülünde ise Türkiye'ye gelerek vefatına kadar Ankara'da kaldı. İlim ve tarihî çalışmalar yaptı, konferanslar verdi, risaleler yayınladı. 1949 yılında Azerbaycan Kültür Derneği'nin kuruluş çalışmalarıyla ilgilendi. Derneğin ilk genel kongresinde üyelerin ittifakı ile Dernek Fahri Başkanlığına getirildi.

1952 yılında bir müddet için Avrupa'ya giden M. Emin Bey, orada «Kafkasya İstiklâl komitesini» kurdu. Hür Avrupa radyosunda Azerbaycan'a hitabelerde bulundu.

6. Mart 1955 tarihinde Ankara'da hayata gözlerini kapadı.

M. Emin Resulzade'nin, Edip, Şair, Muharrir ve Tarihçi olarak verdiği eserlerden bazıları :

- «Karanlıkta ışıklar», Nagehan belâ adlı piyesleri (Bakü 1908)
- Cemaat idaresi (Bakü 1917)
- Bize hangi idare faydalıdır. (Bakü 1917)
- Azerbaycan teşekkülünde Musavat (Bakü 1918)
- Azerbaycan Cumhuriyeti (Bakü 1919)
- Azerbaycan Cumhuriyeti keyfiyeti Teşekkülü ve şimdiki vaziyeti (İstanbul 1922)
- Asrımızın Sıyavuşu (İstanbul 1922)
- İstiklâl mefküresi ve Gençlik (İstanbul 1922)
- İhtilâlcî Sosyalizmin iflâsı ve Demokrasinin geleceği (İstanbul 1928)
- Milliyet ve Bolşevizm (İstanbul 1928)
- Kafkasya Türkleri (İstanbul 1928)
- Çağdaş Azerbaycan Edebiyatı (Berlin 1936)
- Azerbaycan Kültür Gelenekleri (Ankara 1949)
- Çağdaş Azerbaycan Edebiyatı (Ankara 1951)
- Çağdaş Azerbaycan Tarihi (Ankara 1951)
- Azerbaycan Şairi Nizami (Ankara 1951)

**MEHMET EMİN RESULZADE'nin
AZİZ RUHUNA!**

Dr. A. BAYCAN
Freiburg, 15.1.1984

Ölümsüz yaşayan, ey kutsal insan!
Özgürlük istedin ömür boyunca,
Unutmaz nesiller seni hiç bir an,
Anılacak adın dünya durdukça!

İnsan hakkı ve özgürlük istedin,
Kalemin tüfekti süngüydü çara,
Hak alınmaz ancak verilir dedin,
Verilmeli yurdun Azerbaycan'a.

Kardeş yardımıyla bir devlet kurdun,
Bağımsız ve mutlu günler yaşadı,
İç ve dış savaşa sen karşı durdun,
Yaşın iki yıla ulaşamadı.

Rus'un orduları tez işgal etti,
Kalmadı ne yazık milli varlığın,
Kim unutar kanlı geçen geçmişi
İndirildi ayyıldızlı bayrağın.

Kahıttın dönecek bir gün yurduna,
Ey büyük ülkücü benzersiz önder!
Yaparlar adına anıt Bakü'da,
Ey vatan uğrunda can veren asker!

**Milli Azərbaycan Şurası Başkanı
Mehmet Emin Resulzade**
(31. Ocak. 1884 — 6. Mart. 1955)

Milli Azərbaycan Şûrası Başkanı
Mehmet Emin Resulzade
(31. Ocak. 1884 — 6. Mart. 1955)

Genceli Ali Ekber beyin oğlu
Dr. İSMAİL SARIYAL'ı kaybettik

Millî Azerbaycan İstiklâl tarihinde şerefli bir yer işgal eden Milliyetçi, Türkçü, İstiklâlcî olarak tanınan Genceli Mehmetzade Ali Ekber beyin oğlu Dr. İsmail Sarıyal'ı 16.3.1983 Cuma günü İstanbul'da kaybettik. 77 yaşında hayata gözlerini kapayan Dr. İsmail bey, 17.Mart Cumartesi günü öğle namazını müteakip İstanbul'da toprağa verildi.

Dr. İsmail bey, Azerbaycan'ın yetiştirdiği Milliyetçi, Türkçü ve İstiklâlcî olarak isim yapmış değerli bir insandı. Babası Ali Ekber bey, 1917 Rusya ihtilâli esnasında Gence'de temayüz etmiş bir halk kahramanı idi. Vatanına, dinine, hürriyet ve istiklâline büyük bir iştihakla bağlı olan Ali Ekber beyin, kütle üzerindeki nüfuzu ve teşkilâtçılığı, Gence'yi millî istiklâl hareketinin merkezi haline getirmişti.

28.Mayıs.1918 Azerbaycan İstiklâl mücadelesinin içinde ve düşman hareketlerine karşı savaşıyan halk kuvvetlerinin başında mücadele veren Ali Ekber bey, Azerbaycan'ın Ruslar tarafından 27.Nisan.1920 istilâsında da, mâruf Gence isyanını idare edenlerin en ön safında yer almıştı. Yurdunun istilâsı üzerine, 1920 ilkbaharında büyük oğlu İsmail Sarıyal'ı da yanına alarak, önce Gürcüstan'a, oradan da, Batum üzerinden Türkiye'ye geçen Ali Ekber bey, oğlu İsmail beyle Trabzon'a yerleşerek hayatını uzun zaman orada sürdürmeğe çalıştı.

İsmail Sarıyal, 1907 yılında Azerbaycan'ın Gence ilinde dünyaya geldi. İlk tahsilini Gence'de yaptı. Orta ve Lise tahsilini ise Trabzon'da tamamladı. Sonra İstanbul Tıp Fakültesine kaydını yaptırarak 1934 yılında Tıbbiyeden Dr. olarak mezun oldu. Yurdun çeşitli yörelerinde Hükümet tabibliği görevlerinde bulundu. Vatanı görevini Marmaris'de yaptı. Manisa Sıtma Mücadele tabibi iken hâkim olan eşi Nebahat hanımla evlendi. Bu evlilikten biri kız, diğeri erkek iki çocukları oldu. Daha sonra Sağlık Bakanlığı müfettişliğine atanan İsmail Bey, emekli olduğu 1972 yılına kadar, Baş müfettiş olarak görevini sürdürdü.

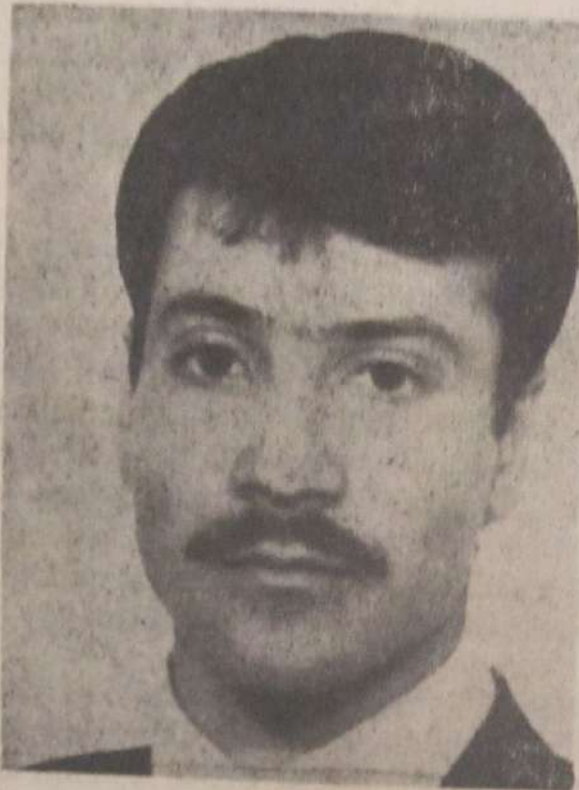

Ali Ekber beyin, Azerbaycan'ı terkedişinden bir müddet sonra, eşi Cevahir hanım, diğer oğlu Feridun beyle kızı Pirlanta hanım ve yakın akrabaları Rusların tazyikiyle Sibirya'ya sürgüne gönderildiler. 1933 yılında bir yolunu bularak sürgünden kaçan ve Iğdır üzerinden Kars'a gelen Cevahir hanım ve çocukları, Ali Ekber beyle buluşarak Kars'a yerleştler. Dr. İsmail bey ise görevi icabı Anadolu'yu dolaştı.

Değerli hemşehrımız Dr. İsmail beye Tanrı'dan rahmet dilerken, eşi Nebahat hanımefendiye, eski Kars Milletvekili merhum Lâtif Aküzüm'ün eşi sayın Pirlanta Aküzüm'e, kardeşi Feridun Sarıyal beye, oğlu Kimya Yüksek Mühendisi Ali Sarıyal'a, dost, akraba ve hemşehrilerimize sabır ve başsağlığı dileriz.

«Azerbaycan»

YASER ASLAN'IDA KAYBETTİK

Derneğimizin genç ve faal üyelerinden Yaser Aslan'ı, kendisinden çok faydalanacağımız bir zamanda, çok genç yaşta kaybetmenin derin üzüntüsü içindeyiz. İyi sporcu Dağcı ve aynı zamanda kayak hocası olan Yaser Aslan, Palandöken dağlarında Kayak çalışmaları yaparken yükseklerden kopan bir çığın altında kalarak hayatını yitirdi. Kendisini sevenleri acı ve gözyaşları arasında bırakarak bu dünyadan göçüp gitti.

Yaser Aslan, 1954 yılında Kars'ın Arpaçay ilçesinde doğdu. İlk ve Orta tahsilini, babasının memuriyetli icabı, Sarıkamış, İspir ve Iğdır'da yaptı. Lise tahsilini ise 1971'de Iğdır Ziraat Meslek oku-

lunda tamamladı. Bir müddet Teknik Ziraat Müdürlüğü teşkilatlarında çalıştıktan sonra Erzurum'da memuriyetine devam ederken Erzurum Atatürk Üniversitesi İngiliz dili ve Edebiyatı Fakültesini bitirdi. 1982 yılında vatani görevini yapmak üzere askere gitti. Ağrı'da Komando Subayı olarak görevini tamamladı. yerli ve yabancı dağcılarla birkaç kez Ağrı dağına çıktı. Onlara mihmandarlık yaptı. İmanlı, yurduna ve milletine bağlı, hayatı olduğu gibi kabul eden ateşli bir edip ve şairdi. Çevresinde dürüstlük ve çalışkanlığı ile sevilirdi. Azerbaycan'ın kurtuluş davasına candan bağlıydı. Onun aşkıyla dopdoluydu. Alın yazısı, Tanrı onu çok genç yaşta elimizden aldı. Rahmetine kavuşurdu.

9.2.1984 de, aramızdan ayrılan Yaser Aslan'a Tanrı'dan rahmet, akraba, dost ve hemşehrilerimize sabır ve başsağlığı dileriz

«Azerbaycan»

AZERBAIJAN KÜLTÜR DERNEĞİ 29. DÖNEM BÜYÜK KONGRESİ YAPILDI

Azerbaycan Kültür Derneğinin Yıllık Olağan Kongresi 14.Ocak.1984 Cumartesi günü Dernek merkezinde toplandı. Dernek Genel Başkanı Feyzi Aküzüm'ün kongreyi açış konuşmasından sonra Başkanlık Divanı seçimi yapıldı.

Kongre Başkanlığına Bahri Dağdaş, Başkan Vekilliğine Dr. Mehmet Kengerli, Sekreter üyeliklere Nafiz Öncül ve Timur Aksu ittifakla seçildiler.

Divan Başkanı Bahri Dağdaş kısa bir teşekkür konuşması yaparak başta Türkiye'nin olduğu kadar Türklük âleminin de ölümsüz önderi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Azerbaycan'ın Milli Lideri M. Emin Resulzade ve Türklük âleminin büyükleri, şehitlerimiz için Kongre üyelerini bir dakikalık saygı duruşuna davet etti. Saygı duruşundan sonra gündem gereğince Merkez Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu raporları Genel Sekreter Ahmet Karaca tarafından okundu. Başkan Dağdaş rapor üzerinde konuşmak isteyen olup olmadığını sordu ve üyelere Celal Açıkgöz söz alarak Yönetim Kuruluna teşekkür etti. Zor şartlar altında yapılan çalışmaların küçümsenemeyeceğini, toplanan aidat miktarının çok düşük olduğunu belirterek üyelerin dikkatini çekti. Raporlar üzerinde başka söz alan olmadığından Kongre Başkanı Merkez Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu Raporları ile bu kurulların ibrasını Kongrenin tasdikine sundu ve ittifakla kabul edildi.

Daha sonra Merkez Yönetim Kurulu, Denetleme Kurulu Haysiyet Divanı ve Danışma Meclisi için seçimlere geçildi. Yapılan gizli oyla seçimler sonunda Ek: 1'de görüleceği üzere kurullara üyeler seçildiler.

Daha sonra gündemde yer alan Tüzük değişikliğine geçildi. Yeni Cemiyetler Kanunu gereğince Ek: 2 listede bulunan Tüzük değişikliği Kongrece tasvip edildi.

Derneğe taşınmaz mallar alınması konusunda Merkez Yönetim Kuruluna yetki verilmesi hususunda gündemin sekizinci maddesi de ittifakla kabul edildi.

Daha sonra hazırlanmış bulunan 1984 - 1985 yıllarını kapsayacak olan bütçe tasarısının görüşülmesine geçildi, fasıllar arasında değişiklik ve

M. Emin Resulzade Fonu konusunda da Yönetim Kuruluna yetki verilerek, bütçenin gelir yekünü 5.100.000,— TL. sı, gider yekünü da 5.100.000,— TL. sı olarak ittifakla kabul edildi.

Daha sonra dilek ve temenniler ile ilgili maddelerine geçildi.

Söz alan Dr. M. Azer Aran Fas'ta toplanan İslâm Zirve Kongresine başarılı dilekleri ile birlikte yekünü seksen milyon civarında bulunan emperyalistlerin tahakkümü altındaki Müslüman Türk kitlelerinin maddi ve manevî harslarından uzaklaştırma tehlikesiyle karşı karşıya bulduklarını, asimile edilmek istendiklerini, zirvenin bu hususlarda gerekli ilgiyi göstermelerini ve bu emperyalist tutuma karşı çıkılması hususunda kongrenin karar almasını istedi. Dr. M. Azer Aran'ın bu teklifleri kongre tarafından ittifakla kabul edildi, bu hususta Yönetim Kuruluna yetki verildi.

Daha sonra dilek ve temenniler üzerinde başkaca söz isteyen olmadıktan Divan Başkanı Bahri Dağdaş kongrenin sona erdiğini bildirdi.

Kongreden sonra, Bahri Dağdaş'ın Başkanlığında toplanan yönetim kurulu, Genel Başkanlığa Feyzi Aküzüm'ü Genel Başk. V. Dr. Ahmet Yaşar'ı, Genel Sekreterliğe Ahmet Karaca'ya, Muhasip Üyelğe Mehmet Burç'u, Diğer üyeliklere de Selçuk Onal Necati Okut ve Sinan Baykal'ı seçmek suretiyle görev bölümü yapmıştır.

Bahri Dağdaş başkanlığında Azerbaycan Kültür Derneği Kongresini yönetirken

MERKEZ YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

ASİL ÜYELER :

1. Feyzi AKÜZÜM
2. Dr. Ahmet YAŞAR
3. Mehmet BURÇ
4. Ahmet KARACA
5. Selçuk ÖNAL
6. Necati OKUT
7. Sinan BAYKAL

YEDEK ÜYELER :

1. Kahraman OKUR
2. Yunus LENERANLI
3. Ali ÜÇTEPE
4. İbrahim DURAK
5. Ali AKBULUT
6. Abbas ASLAN
7. Korkut ALKAÇIR

DENETLEME KURULU ÜYELERİ

ASİL ÜYELER :

1. Süleyman MUSABEYLİ
2. Ercan BİRDAL
3. Timur AKSU

YEDEK ÜYELER :

1. Veli YALÇIN
2. Bülent ARASLI
3. Haydar Ali BELET

HAYSİYET DİVANI ÜYELERİ

ASİL ÜYELER :

1. Dr. Mehmet KENGERLİ
2. Beşir GENÇEÇAY
3. Rahim ZEYNELOĞLU

YEDEK ÜYELER :

1. Ferudun SARIYAL
2. Haydar ATAK
3. Mehmet Ali SAYITA

DANIŞMA MECLİSİ ÜYELERİ

1. Prof. Tahir ÇAĞATAY
2. Bahri DAĞDAŞ
3. Ziya AYRIM
4. Mehmet HAZER
5. Prof. Dr. Hikmet TANYU
6. Dr. Mehmet Azer ARAN
7. Ali TAŞKENT
8. Prof. Dr. Abdulmecit DOĞRU
9. Prof. Fevziye Abdullah TANSEL
10. Nurettin HAZAR
11. İlhan AKÜZÜM
12. Sabri ARAS
13. Dr. Nazım GERAY
14. Cemil ÜNAL

15. Yahya İŞIKLI
16. Taki ARAN
17. Ali ATASEVER
18. Dr. Mirzali AĞAMIRZA
19. Dr. İbrahim BADAL
20. Yaşar TÜRKİŞ
21. Dr. Celâl AÇIKGÖZ
22. Tefik KARASU
23. Mehmet Veli ÖZKAN
24. Hüseyin AKBULUT
25. Dr. Hidayet ÇELEBİ
26. Tağı TOKTAMIŞOĞLU
27. Zaman SARISU
28. Dr. Feyyaz KASIMOĞLU